

Kỉ luật học đường ở Trung Quốc

Phạm Thị Hồng Thắm

Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
101 Trần Hưng Đạo, Hoàn Kiếm,
Hà Nội, Việt Nam
Email: thampth@vnies.edu.vn

TÓM TẮT: Trung Quốc là đất nước nổi tiếng với kỉ luật nghiêm minh. Vì vậy, học sinh là những người được đầu tư giáo dục kỉ luật rất kĩ lưỡng. Các vấn đề kỉ luật trong trường học rất được coi trọng, là một trong những phương pháp giáo dục hữu hiệu để đạt đến mục đích giáo dục. Bài viết phân tích kinh nghiệm của Trung Quốc trong vấn đề giáo dục kỉ luật học đường thông qua các nội dung như quan điểm, mục đích, nguyên tắc, hình thức và biện pháp giáo dục. Trên cơ sở những điểm tương đồng và khác biệt về văn hóa, tác giả rút ra một số nhận định và kiến nghị cho giáo dục kỉ luật ở Việt Nam.

TỪ KHÓA: Giáo dục kỉ luật, Trung Quốc, kỉ luật học đường.

→ Nhận bài 19/4/2021 → Nhận bài đã chỉnh sửa 24/6/2021 → Duyệt đăng 05/8/2021.

1. Đặt vấn đề

Cần phải khẳng định rằng, trong giáo dục (GD), khen thưởng hay kỉ luật là một trong những phương pháp GD chứ nó không phải là mục đích GD. Do vậy, trong bất kì trường hợp nào, giai đoạn nào, phương pháp luôn luôn phải hợp lí thì mục đích mới đạt được. Giai đoạn phổ thông là giai đoạn học sinh (HS) có những thay đổi mạnh mẽ cả về tâm lí lẫn sinh lí nên các em cần có sự quan tâm, sự định hướng của người lớn. Trong giai đoạn hiện nay, khi mà xã hội Trung Quốc đang trong giai đoạn quyết định để đưa đất nước phát triển cạnh tranh toàn cầu thì GD có vai trò quan trọng hơn bao giờ hết, trong đó GD thông qua kỉ luật là một trong những phương pháp quan trọng được Bộ GD Trung Quốc lựa chọn để đạt đến mục đích GD.

2. Nội dung nghiên cứu

Ngày 23 tháng 12 năm 2020, Bộ trưởng Bộ GD Trung Quốc Trần Bảo Sinh (陈宝生) kí thông tư quy định mới về khen thưởng, kỉ luật cho đối tượng HS phổ thông. GD kỉ luật ở Trung Quốc chính thức bước sang một trang mới phù hợp hơn với tình hình xã hội hiện tại và hướng tới tương lai. Thông tư này có hiệu lực chính thức từ ngày 01 tháng 3 năm 2021 và có rất nhiều nội dung được thay đổi so với những thông tư trước đó [中国教育部网站 (2021), 中小学教育惩戒规则].

2.1. Sơ lược tình hình thực hiện công tác khen thưởng, kỉ luật ở Trung Quốc hiện nay

Trung Quốc là một đất nước có diện tích lớn thứ tư và dân số lớn nhất thế giới, ước tính khoảng 1.4 tỉ dân. Để quản lí tốt một đất nước có diện tích và dân số như trên thì biện pháp tối ưu được Chính phủ nước này xác định là thông qua GD kỉ luật, đối tượng kế thừa và phát triển đất nước được ưu tiên [张善喜; 王莉花 (2019)].

Những năm gần đây, Chính phủ Trung Quốc đang đầu tư phát triển GD để hướng đưa đất nước trở thành cường

quốc. Có thể nói rằng, cho tới nay, GD Trung Quốc đã đạt đến đỉnh cao của sự phát triển [柯聪 (2017)]. Sự đầu tư cho GD ở Trung Quốc nước này không chỉ là đầu tư về cơ sở vật chất mà còn đầu tư dài hạn về con người với phương châm phát triển GD hướng tới hiện đại, hướng tới tương lai và GD nhìn ra thế giới. Đây cũng chính là tư tưởng xác lập vị trí chiến lược trong nỗ lực xây dựng đất nước phát triển, hòa nhập với thế giới và mục tiêu xây dựng công dân toàn cầu của đất nước này. Cũng chính vì thế, trong những năm gần đây, Trung Quốc đặc biệt coi trọng vấn đề phát triển con người, nhất là đối tượng người học - thế hệ tương lai sẽ làm chủ đất nước.

Tuy vậy, trên thực tế, những năm gần đây, tình hình GD trung Quốc gặp phải rất nhiều vấn đề nan giải như bạo lực học đường gia tăng. Trong một báo cáo về tình trạng bạo lực học đường ghi rõ có 14.75% HS gặp phải các hiện tượng bạo lực học đường; 5.53% HS tham gia các cuộc bạo lực; 62.67% nhìn thấy các hiện tượng bạo lực [中国教育部网站 (2019), 中小学校暴力情况报告]. Đạo đức người học giảm sút, tình trạng HS vô tâm, vô cảm đối với những hiện tượng xảy ra trước mắt diễn ra tương đối nghiêm trọng, đặc biệt là vấn đề giúp đỡ người khác, bảo vệ môi trường học tập, mức độ HS vi phạm quy định gia tăng... Không những thế, hiện nay xuất hiện rất nhiều hiện tượng mâu thuẫn giữa GV - phụ huynh - HS về các mức độ, hình thức xử phạt HS vi phạm quy định nhà trường [梨玉兰, 矿乾, 曾玲娟, 唐建荣, 朱霖丽 (2020)]. Điều này khiến Bộ GD Trung Quốc phải gấp rút tiến hành cải cách GD kỉ luật, đưa ra những hình thức mới phù hợp hơn với tình hình hiện tại.

Bắt đầu từ ngày 01 tháng 3 năm 2021, GD kỉ luật ở nước này bước sang trang mới, nhiều quy định mới được áp dụng, trong đó nổi bật lên các vấn đề về hình thức kỉ luật.

2.2. Quan điểm mới trong giáo dục kỉ luật ở Trung Quốc hiện nay

“Không đánh không nên người” là quan điểm GD từ xa xưa của người Trung Quốc. Cho đến nay, quan điểm đó vẫn được áp dụng. Tuy nhiên, gần đây, một số quan điểm GD mới lại được đưa vào và áp dụng trong GD trẻ hiện nay.

“Phạt mười lần không bằng khen lấy một lần”, “Phạm cần xử phạt thì GV không có quyền không phạt, phạt không chỉ là quyền lợi mà còn là nghĩa vụ” là những quan điểm mà hiện nay Trung Quốc đang áp dụng để khen thưởng kỉ luật đối với HS của mình [徐民英 (2019)].

Nếu như trước đây, quan điểm “phạt là chính” nhằm tăng tính răn đe, buộc đứa trẻ phải nghe lời người lớn thì trong những năm gần đây, Trung Quốc đã thay đổi mục tiêu chuyển sang “khen là chính”. Việc thay đổi quan điểm GD này cũng nhằm phù hợp với mục đích GD hiện nay là tạo nên những người độc lập, tự tin để trở thành công dân toàn cầu.

Có thể thấy rằng, GD một đứa trẻ, kỉ luật là tất yếu, là phương pháp GD hiệu quả hiện nay. Nó được áp dụng hầu hết trong các trường học và trong cả gia đình. Phê bình, trừng phạt giúp cho đứa trẻ nhận thấy những khiếm khuyết của bản thân mình, có tác dụng điều chỉnh lại hành vi, thái độ của chúng. Mức độ và phương thức kỉ luật phù hợp sẽ giúp cho trẻ tăng nhận thức về chân thiện mỹ, nâng cao khả năng phân biệt tốt xấu, khiến cho cuộc sống của chúng càng trở lên tốt đẹp hơn, tự tin hơn trong học tập và cuộc sống hàng ngày. Giáo viên (GV) cần phải căn cứ vào tình hình thực tế cụ thể để sử dụng những biện pháp thích hợp để đạt đến mục đích của GD.

GD phải kế thừa và phát huy truyền thống lịch sử, văn hóa ưu tú của dân tộc, tiếp thu mọi thành quả ưu tú, văn minh, phát triển của nhân loại; “Đặt GD vào vị trí chiến lược ưu tiên phát triển” [张善喜, 王莉花 (2019)] với sứ mệnh cơ bản là “Phục vụ xây dựng hiện đại hóa, phục vụ nhân dân, kết hợp với lao động sản xuất và thực tiễn xã hội, bồi dưỡng thế hệ những người phát triển toàn diện” [邵瑞君 (2020)].

2.3. Mục đích kỉ luật

Kỉ luật đối với HS là một trong những biện pháp GD quan trọng trong nhà trường phổ thông, nó là hàng loạt những hành động để trừng phạt HS vi phạm quy định. Bộ GD Trung Quốc xác định, đối diện với những sai lầm của HS, đầu tiên cần phải dám phê bình, khéo léo phê bình. Do vậy, GV cần phải hiểu về HS của mình, tùy theo tình hình mà xử lí cho phù hợp với yêu cầu, mục đích của GD.

Một số nhà nghiên cứu GD Trung Quốc cho rằng, GD kỉ luật có hiệu quả cao hơn đối với những đối tượng

quan tâm đến kỉ luật, còn đối với những đối tượng không quan tâm tới kỉ luật hay nói một cách khác là những đối tượng coi thường kỉ luật và thường xuyên vi phạm quy định thì nhà trường cần phải linh hoạt trong công tác xử lí, cần khoan dung thì khoan dung, cần nghiêm trị thì nghiêm trị nhằm hướng tới mục đích là giúp các em trở thành những con người biết tôn trọng nội quy, quy định, tôn trọng nguyên tắc chung của tập thể để trở thành những con người có đạo đức, có lí tưởng, có văn hóa và có kỉ luật, từ đó biết tự giác và tự nguyện thực hiện quy định chung [杨岭 (2020)]. Đây đồng thời cũng là những giá trị mà GD Trung Quốc muốn hướng tới.

Xác định các vấn đề của kỉ luật như trên, Bộ GD Trung Quốc đã xác định mục đích kỉ luật với HS là xây dựng đạo đức học đường, đảm bảo quy định nhà trường được thực thi, GV là những người thực hiện trách nhiệm GD, giảng dạy và quản lí theo quy định của pháp luật, bảo vệ quyền lợi và lợi ích hợp pháp của HS, thúc đẩy sự phát triển lành mạnh và toàn diện phù hợp với Luật GD, Luật GV, Luật Bảo vệ người chưa thành niên, các luật và quy định khác. Cuối cùng, mục đích của GD kỉ luật cũng chỉ là tiến tới công bằng, bình đẳng và hướng tới sự phát triển.

2.4. Nguyên tắc kỉ luật

Kỉ luật không phải là biện pháp vạn năng. Nguyên tắc khen thưởng, kỉ luật ở Trung Quốc được xây dựng trên cơ sở đảm bảo tính công bằng, bình đẳng, tiến tới xây dựng môi trường học tập an toàn, thân thiện. HS và GV đều vui vẻ khi đến trường. Trên cơ sở đó, Bộ GD Trung Quốc đã đưa ra những nguyên tắc kỉ luật dựa trên sự thống nhất của các bên liên quan như HS, nhà trường và gia đình.

Nguyên tắc 1: Nhà trường và GV phải tuân theo Luật GD, thực hiện nhiệm vụ theo Luật. GV thông qua việc thực hiện kỉ luật, GD tích cực để rèn luyện ý thức chấp hành nội quy của HS, kịp thời sửa chữa những lời nói việc làm sai trái của HS. Các phòng ban chức năng khác trong nhà trường có trách nhiệm hỗ trợ, hướng dẫn, giám sát nhà trường và GV trong việc thực hiện các hình thức xử phạt GD theo quy định của pháp luật.

Nguyên tắc 2: Sự phù hợp. Thực hiện GD kỉ luật phải phù hợp với luật GD và chú ý đến tác dụng của GD, tuân theo nguyên tắc pháp quyền khách quan, công bằng và GV cần chú ý lựa chọn biện pháp kỉ luật phù hợp với mức độ lỗi của HS.

Nguyên tắc 3: Đảm bảo tính công khai minh bạch. Để xây dựng nội quy kỉ luật của nhà trường, nhà trường cần phải lấy ý kiến rộng rãi của GV, HS và cha mẹ HS hoặc những người giám hộ khác nhau thông qua nhiều hình thức công khai. Ngoài ra, GV có thể kết hợp với phụ huynh để xây dựng nội quy lớp học. Tất cả những quy định của lớp, của nhà trường sau khi được thống

nhất thì lưu hồ sơ tại trường để làm căn cứ xử lý những HS vi phạm. Những nội quy này cần phải tuân theo quy định của pháp luật đồng thời cũng cần phải làm rõ các tiêu chuẩn hành vi của HS sau đó tiến hành công bố và giải thích trước toàn trường và phụ huynh HS. Những nội quy không được công bố thì không được sử dụng.

Nguyên tắc 4: Kỷ luật nghiêm minh. Người Trung Quốc quan niệm kỷ luật là sức mạnh. Do vậy, HS là những đối tượng được rèn luyện sự tôn trọng kỷ luật bằng các hình thức kỷ luật nghiêm khắc.

Nguyên tắc 5: Đảm bảo tính công bằng. Nguyên tắc khen thưởng kỷ luật quy định mỗi HS đều được đối xử như nhau trong mọi trường hợp.

Nguyên tắc 6: Nhà trường và gia đình cùng phối hợp. Thành tích hay lỗi lầm của HS đều có sự góp mặt từ hai phía là gia đình và nhà trường. Do vậy, trong bất kỳ trường hợp nào, gia đình và nhà trường đều có trách nhiệm chia sẻ, động viên, giúp đỡ HS tiến bộ hơn.

Nguyên tắc 7: Tôn trọng. HS có quyền được tôn trọng, quyền được lắng nghe, chia sẻ, được bảo vệ. Trong các trường hợp, HS là những người được bày tỏ nguyện vọng trước. Nhà trường, gia đình và các bên liên quan có trách nhiệm tôn trọng nguyện vọng đó của HS, dựa trên mức độ phù hợp mà nhà trường, gia đình và các bên liên quan xem xét, lựa chọn các phương án giải quyết.

Nguyên tắc 8: Quyền. HS và gia đình có quyền khiếu nại nếu cảm thấy mức xử phạt không hợp lý. Nhà trường sẽ tổ chức buổi điều trần nếu phụ huynh hoặc HS nộp đơn xin điều trần. Phụ huynh cũng có thể báo cáo với nhà trường hoặc các cơ quan quản lý về sự vi phạm trong GD kỷ luật của thầy cô hoặc nhà trường. Các bộ phận liên quan sẽ tiến hành điều tra, xử lý phù hợp với yêu cầu của công tác xây dựng và quản lý đạo đức, phong cách nhà giáo.

Nguyên tắc 9: Trách nhiệm. HS, gia đình và nhà trường đều phải có trách nhiệm với các vấn đề GD trong nhà trường, báo cáo với các bên liên quan về các vấn đề phát sinh trong quá trình học tập tại trường.

Nguyên tắc 10: Bảo vệ. Không chỉ GV được bảo vệ sự an toàn, quyền và lợi ích hợp pháp theo quy định của pháp luật mà HS cũng có quyền được bảo vệ cho sự an toàn, quyền và lợi ích hợp pháp theo quy định của Luật GD, Luật trẻ em, và các luật khác.

Nguyên tắc 11: Nhân ái. HS được miễn giảm, được xóa bỏ hình phạt trước đó nếu HS đó thành khẩn nhận lỗi và tích cực sửa chữa sai lầm.

2.5. Hình thức và biện pháp kỷ luật

Các hình thức và biện pháp kỷ luật hiện nay trong giáo dục kỷ luật Trung Quốc có sự thay đổi mạnh mẽ. Nếu như trước đây, nhà trường sử dụng các hình thức vi phạm dân quyền như đánh vào người, các hình phạt

nhục hình, xúc phạm nhân phẩm HS, một cá nhân vi phạm thì cả lớp cùng chịu phạt hoặc GV dùng một bạn trong lớp học để trừng phạt một bạn nào đó... thì bắt đầu từ ngày 01 tháng 3 năm 2021, các hình thức phạt này bị nghiêm cấm.

Các lỗi vi phạm như sau thì bị xử lý kỷ luật: 1/ Có ý không hoàn thành nhiệm vụ học tập hoặc không phục tùng GV, người quản lý; 2/ Làm rối loạn trật tự lớp học, trường học; 3/ Hút thuốc, uống rượu hoặc có những lời nói hành động vi phạm quy tắc trường học; 4/ Có những hành vi nguy hiểm gây hại cho cơ thể hoặc tâm lý bản thân hoặc những người xung quanh; 5/ Đánh bạn hoặc đánh GV, bắt bạt bạn bè hoặc làm tổn hại đến lợi ích của những người khác; 6/ Những hành vi vi phạm quy định khác do nhà trường quy định.

Căn cứ vào những lỗi trên, GV sẽ xem xét tình hình, mức độ vi phạm để có những hình thức xử lý khác nhau. Các hình thức xử lý vi phạm tùy vào mức độ vi phạm được quy định như sau:

Đối với HS vi phạm mức độ nhẹ: 1/ Nhắc nhở đích danh HS; 2/ Yêu cầu HS xin lỗi, kiểm điểm bằng lời nói hoặc bằng văn bản; 3/ Thực hiện các nhiệm vụ công ích cho lớp hoặc GV sử dụng các hình thức GD ngoài khác do GV quyết định; 4/ Phạt đứng trong 01 tiết học; 5/ Sau giờ học GV tiến hành GD, khuyên răn đối với HS; 6/ Đuổi ra khỏi lớp học; 7/ Các biện pháp khác do lớp hoặc nhà trường quy định.

Sau khi GV thực hiện các biện pháp GD trên thì có thể tìm cơ hội thông báo cho gia đình về những hình phạt mà GV đã áp dụng với HS.

Đối với HS vi phạm mức độ nặng (nghiêm trọng hoặc nhà trường từ chối GD sau khi kỷ luật tại chỗ) đồng thời thông báo cho phụ huynh: 1/ GV chuyên trách sẽ tiến hành GD HS; 2/ HS thực hiện các nhiệm vụ công ích trong nhà trường; 3/ HS bắt buộc học các lớp về GD kỷ luật trường lớp; 4/ HS bị đình chỉ hoặc bị hạn chế tham gia các chuyên tham quan dã ngoại, các hoạt động tập thể hoặc các hoạt động nhóm; 5/ Các biện pháp khác do nhà trường quy định.

Đối với HS vi phạm mức độ nghiêm trọng (có sức ảnh hưởng mạnh đến những bạn xung quanh) nhà trường tiến hành thông báo trước cho phụ huynh sau đó tiến hành thực hiện kỷ luật: 1/ Đình chỉ học tập 01 tuần và cha mẹ tiến hành GD ở nhà; 2/ HS bị quản giáo bởi phó hiệu trưởng hoặc GV phụ trách xử lý các hành động vi phạm của HS; 3/ Tham gia các lớp học/ khóa học/ trường GD đặc biệt dành cho đối tượng vi phạm lỗi nặng. Trong một số trường hợp cần thiết, HS nhận được sự can thiệp của chuyên gia tư vấn tâm lý, can thiệp hành vi hoặc các nhân viên xã hội khác; 4/ Cảnh cáo trước lớp/cảnh cáo trước toàn trường; 5/ Ghi vào học bạ; 6/ Tạm giam; 7/ Xóa bỏ học bạ/đuổi học; 8/ Đưa về các trường GD đặc biệt.

GV cũng bị nghiêm cấm sử dụng các hình phạt như sau: 1/ Các hình phạt thể chất gây đau đớn về thể xác cho HS như đánh, đấm...; 2/ Hình phạt nhục hình gây tổn hại gián tiếp đến thể chất hoặc tinh thần HS; 3/ Xúc phạm nhân phẩm HS bằng những lời nói, việc làm mang tính chất phân biệt đối xử, xúc phạm...; 4/ Phạt tạt cả HS nếu cá nhân hoặc một nhóm HS vi phạm; 5/ GD kỉ luật do kết quả học tập; 6/ Thực hiện hoặc thực hiện có chọn lọc kỉ luật GD do cảm xúc thích hoặc không thích của cá nhân GV; 7/ Chỉ định HS áp dụng kỉ luật GD đối với HS khác; 8/ Các hành vi vi phạm quyền khác của HS.

3. Kết luận

Trung Quốc từ xa xưa đã nổi tiếng là đất nước có kỉ luật nghiêm minh và việc chấp hành kỉ luật cũng là một trong những đặc trưng cơ bản của người Trung Quốc. Cũng chính vì vậy, GD kỉ luật ở nước này được thực hiện tương đối bài bản và nghiêm túc. Thông qua việc tìm hiểu GD kỉ luật ở Trung Quốc, tác giả mạnh dạn rút ra một số kinh nghiệm như sau:

1/ Cần có sự kết hợp chặt chẽ giữa nhà trường, gia đình và xã hội. Kỉ luật cần đảm bảo sự thống nhất giữa các bên.

2/ Kỉ luật cần được thực hiện công bằng, rõ ràng, có sự giám sát chặt chẽ của các bên liên quan.

3/ Hiệu trưởng là người chịu trách nhiệm chính và cần được trao quyền nhiều hơn trong việc xử lí HS vi phạm.

4/ Việt Nam đang trong giai đoạn hướng tới xây dựng trường học hạnh phúc. Vì vậy, kỉ luật HS cũng nên sử dụng các biện pháp kỉ luật tích cực, không mang tính bạo lực, tính trừng phạt HS dựa trên cơ sở giúp HS nhận ra và sửa chữa khuyết điểm.

5/ Kỉ luật cần thực hiện nghiêm minh, cần phạt thì phạt, cần GD cho người học đức tính tôn trọng kỉ luật.

6/ Xây dựng văn bản quy định GD kỉ luật cần có sự tham gia rộng rãi của các bên liên quan.

Trung Quốc và Việt Nam là hai nước có sự tương đồng về văn hóa, xã hội. Những kết quả nghiên cứu trên là những kinh nghiệm mà Việt Nam có thể tham khảo áp dụng.

Tài liệu tham khảo

- [1] 中国教育部网站, (2019), 中小学校暴力情况报告, https://hudong.moe.gov.cn/sousuo/web/search?searchord=%E6%9A%B4%E5%8A%9B&btn_search=&channelid=244081&timescope=month&timescopecolumn=DOCRELTIME&orderby=-DOCRELTIME&perpage=20&searchscope=.
- [2] 中国教育部网站, (2021), 中小学教育惩戒规则, http://www.moe.gov.cn/srcsite/A02/s5911/moe_621/202012/t20201228_507882.html.
- [3] 徐民英, (2019), 数子十过不如奖子一场 — 表扬的魅力. 科学教育.
- [4] 柯聪, (2017), 中小校园暴力的成因及对策研究. 华中师范大学.
- [5] 梨玉兰, 矿乾, 曾玲娟, 唐建荣, 朱霖丽, (2020), 民族地区中小校园欺凌调查, 基础教育研究.
- [6] 邵瑞君, (2020), 学校纪律异化现象的消解与重构 — 基于福柯规训理论的分析, 曲阜师范大学.
- [7] 杨岭, (2020), 学校纪律惩戒的价值诉求与实现 — 在报应主义与功利主义之间, 教育理论与实践.
- [9] 张善喜; 王莉花, (2019), 学校纪律育人的内容、意义及路径, 教学与管理.

SCHOOL DISCIPLINE IN CHINA

Pham Thi Hong Tham

The Vietnam National Institute of Educational Sciences
101 Tran Hung Dao, Hoan Kiem, Hanoi, Vietnam
Email: thamph@vnies.edu.vn

ABSTRACT: *China is a country known for strict discipline, that is why students are the object of investment in discipline education. Due to its importance, disciplinary issues in schools are considered one of the effective methods of education to achieve educational goals. The article analyzes China's experience in school discipline education through the contents such as the points of view, purposes, principles, forms and methods of education. On the basis of examining the similarities and differences in culture, the author makes some comments and recommendations for discipline education in Vietnam.*

KEYWORDS: Discipline education, China, school discipline.